

[Hem](#) > ... > [Familjefrågor Och Arv](#) > [Föräldraansvar – Vårdnad Och Umgängesrätt](#) > [Estonia](#)

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt

Innehåll inlagt av

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

 Estland

1 Vad innebär den juridiska termen ”föräldraansvar” i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

Föräldraansvar betecknar vårdnadsrätt, vilket är en förälders skyldighet och rättighet att ta hand om sitt underåriga barn. Vårdnad innefattar rätten att sörja för omsorg om barnets person (*vårdnad om person*), rätten att förvalta barnets tillgångar (*vårdnad om egendom*) och rätten att fatta beslut i frågor som rör barnet. Vårdnad om egendom innefattar rätten och skyldigheten att förvalta barnets egendom, inklusive att företräda barnet. Detta hindrar inte barnets rätt att själv förvalta sina tillgångar i de fall som föreskrivs i lag.

Föräldern har rätt att fatta beslut när det gäller det underåriga barnet, dvs. rätt att besluta i frågor som rör barnets dagliga liv (vardaglig vårdnad). Beslut i vardagsfrågor måste i allmänhet förstås som att beslut fattas i rutinfrågor som uppstår ofta och inte har någon varaktig inverkan på barnets utveckling. Utöver rätten att fatta beslut har en förälder med vårdnadsrätt också rätt att företräda sitt minderåriga barn. Föräldrar med gemensam vårdnad delar rätten att företräda barnet.

Båda föräldrarna har umgängesrätt, vilket betecknar båda föräldrarnas skyldighet och rätt att kommunicera med barnet personligen. Föräldrarnas umgängesrätt är inte beroende av vad som beslutats om vårdnaden. Föräldrarna har också en underhållsplikt gentemot sina minderåriga barn.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

Föräldrars och barns ömsesidiga rättigheter och skyldigheter härrör från föräldraskapet för barnet som fastställts i enlighet med lagstadgat förfarande. Moder är den kvinna som födde barnet. Fader är den man som avlade barnet. Ett barn anses ha avlats av den man som var gift med barnets mor vid tidpunkten för barnets födsel och som har erkänt sitt faderskap eller vars faderskap har fastställts av domstol.

Föräldraansvar i form av vårdnad om ett barn utövas gemensamt av föräldrar som är gifta. Om föräldrarna inte är gifta med varandra när barnet föds har de gemensam vårdnad om de, när de lämnar in faderskaperkännandet, inte har sagt att de vill begränsa vårdnadsrätten till endast en av föräldrarna.

Om ingen av det underåriga barnets föräldrar har rätt att företräda barnet, eller om barnets ursprung inte kan fastställas, utses en förmyndare för barnet. I sådana fall ges förmyndaren vårdnadsrätt om barnet. Förmyndaren är skyldig att tillse barnets uppfostran och utveckling och att skydda barnets personliga och äganderättsliga intressen.

En vuxen fysisk person eller juridisk person med full rättskapacitet, t.ex. en anhörig till barnet, en tredje man eller en juridisk person (ett företag eller en lokal myndighet) kan utses till förmyndare. En juridisk person utses till förmyndare om ingen lämplig fysisk person kan hittas, eller om en förälder så önskar genom ett testamente eller arvsavtal. Den juridiska personen är skyldig att systematiskt söka efter fysiska personer som kan utses för att utöva förmyndarskapet, och att ge dessa råd och utbildning.

Till dess en förmyndare har utsett utövas förmyndarens uppgifter tillfälligt av de lokala myndigheterna i den landskommun eller stad där barnet är folkbokfört, förutsatt att villkoren för fastställande av förmyndarskap är uppfyllda. När de lokala myndigheterna utövar en förmyndares uppgifter har de samma rättigheter och skyldigheter som en förmyndare.

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

Om föräldrarna är oförmögna eller ovilliga att ha vårdnaden om barnet kan de samtycka till att barnet adopteras. En förälders samtycke till adoption träder inte i kraft förrän åtta veckor efter barnets födelse, och en ansökan om adoption kan inte inges till domstol innan förälderns samtycke har trätt i kraft. Med en förälders samtycke kan ett barn överlämnas till en person som vill adoptera barnet, så att denna kan ta hand om barnet innan samtycket till adoption träder i kraft.

Om ingen av föräldrarna till ett minderårigt barn har rätt att företräda barnet eller om det inte går att fastställa vilka som är föräldrar till barnet utser domstolen en förmyndare på eget initiativ eller på begäran av de lokala myndigheterna i en landskommun eller stad eller av en berörd person.

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldrarna skiljer sig eller separerar?

Om föräldrarna har skiljt sig eller separerat måste de avgöra hur framtida vårdnadsfrågor ska lösas. Föräldrar med vårdnadsrätt kan ingå ett avtal om formerna för utövandet av deras gemensamma rättigheter att företräda barnet. Beslut om ändringar i vårdnadsrätten, inklusive att den gemensamma vårdnaden ska upphöra, får emellertid endast fattas av domstol.

Varje förälder har rätt att vända sig till en domstol i ett förfarande efter ansökan för att ansöka om att vårdnaden om barnet helt eller delvis ska flyttas över till honom eller henne. En vårdnadstvist kan också avgöras av domstolen inom ramen för ett pågående mål, om detta begärs i samband med ett mål om äktenskapsskillnad eller utbetalning av underhållsbidrag.

5 Om föräldrarna sluter ett avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Föräldrar med vårdnadsrätt kan fritt avtala formerna för utövandet av deras gemensamma rättigheter att företräda barnet. Beslut om ändringar i vårdnadsrätten, inklusive att den gemensamma vårdnaden ska upphöra, får emellertid endast fattas av domstol. Vårdnadsfrågor avgörs genom bindande domstolsbeslut. När domstolarna utreder ärenden som rör barn ska de främst vägledas av barnets bästa och ta hänsyn till alla omständigheter och relevanta personers legitima intressen. Vårdnadstvister är familjerättsliga ärenden som prövas av domstolar efter ansökan, och beslut fastställs i form av ett rättsligt avgörande. Föräldern måste lämna in en ansökan till domstolen för att fastställa sina rättigheter i förhållande till ett barn.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldrarna inte kan komma överens om föräldraansvaret?

Föräldrar med vårdnadsrätt kan fritt avtala formerna för utövandet av deras gemensamma rättigheter att företräda barnet. Beslut om ändringar i vårdnadsrätten, inklusive att den gemensamma vårdnaden ska upphöra, får emellertid endast fattas av domstol. Föräldrar kan också ta hjälp av den nationella familjemedlingstjänsten för att nå en överenskommelse. Den nationella familjemedlingstjänsten är avsedd för föräldrar som har separerat eller håller på att separera, som har ett eller flera underåriga barn tillsammans och har misslyckats med att nå en överenskommelse i frågor som rör barnets boendesituation (t.ex. umgänge och underhåll).

Den nationella familjemedlingstjänsten är kostnadsfri för föräldrarna. För att få tillgång till den måste de kontakta socialförsäkringsnämnden (*Sotsiaalkindlustusamet*). Resultatet av familjemedlingsprocessen blir ett föräldraskapsavtal som undertecknas av båda föräldrarna. Ett föräldraskapsavtal som godkänts av

socialförsäkringsnämnden är ett verkställbart instrument. När föräldrar vänder sig till familjemedlingstjänsten är kommunens roll att stödja och ge råd.

När domstolen fastställer formerna för umgänge med barnet fungerar den även som förlikningsorgan i en rättsprocess och försöker få till stånd ett avtal mellan parterna om umgänget med barnet. Domstolen hör de berörda parterna så snart som möjligt och upplyser dem om deras möjlighet att ta hjälp av en familjerådgivare, framför allt för att komma fram till en gemensam ståndpunkt om vårdnaden om och ansvaret för barnet. Domstolen kan vilandeförklara målet rörande barnet om detta inte medför en försening som skulle äventyra barnets bästa och om de berörda parterna är villiga att inleda samråd utanför ett domstolsförfarande, eller om domstolen av andra skäl anser att det verkar finnas ett sätt att lösa ärendet genom en överenskommelse mellan parterna.

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrarna går till domstol?

Domstolarnas behörighet omfattar frågor som rör föräldrars rätt till umgänge med sina barn, ändringar i vårdnadsrätten, återställande av rätten till vårdnad, skyldigheten att betala underhållsbidrag och ändringar av underhållsbeloppet på begäran av en förälder.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

Föräldrars och barns ömsesidiga rättigheter och skyldigheter härrör från föräldraskapet till barnet som fastställts i enlighet med det förfarande som föreskrivs i lag, vilket innebär att den förälder som barnet härstammar från är skyldig att ta hand om barnet. En förälders och ett barns ömsesidiga skyldigheter och rättigheter beror på vem som har vårdnaden om barnet, dvs. om endast en förälder har vårdnaden om barnet kan den föräldern fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först rådgöra med den andra föräldern.

En förälder kan ha ensam vårdnadsrätt från det att barnet föds, t.ex. om fadern i faderskaps erkännandet uttrycker en önskan att begränsa föräldrans ansvar till endast en av föräldrarna. En förälder kan också ges ensam vårdnad i de tre fall som beskrivs nedan.

En förälder ges ensam vårdnad om föräldern vid en domstol i ett förfarande efter ansökan har ansökt om att vårdnaden om barnet helt eller delvis ska flyttas över till honom eller henne. En förälder ansöker vanligtvis om detta när föräldrar med gemensam vårdnad är varaktigt separerade eller på annat sätt inte vill utöva gemensam vårdnad i framtiden.

En förälder utövar också ensam vårdnadsrätt när föräldrarna gemensamt innehar vårdnadsrätten, men den ena förälderns rätt har upphävts. Om en förälder som getts ensam vårdnad på grundval av lagbestämmelser eller ett domstolsavgörande förbjuds att utöva vårdnaden och det inte finns anledning att förvänta sig att skälen till förbudet kommer att upphöra, beviljar domstolen den andra föräldern vårdnadsrätten, om detta är till barnets bästa.

En domstol ger även den andra föräldern vårdnaden om den förälder som har ensam vårdnad har avlidit eller frångåtits vårdnadsrätten, såvida detta inte strider mot barnets bästa.

9 Om domstolen bestämmer att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

Om föräldrarna har gemensam vårdnad tar de gemensamt hand om sina barn och fullgör sina vårdnadskyldigheter på eget ansvar och i enighet med hänsyn till barnets bästa. Föräldrar med gemensam vårdnad har även rätt att gemensamt företräda barnet.

Om föräldrar som har gemensam vårdnad inte lyckas komma överens i en viktig fråga som rör barnet kan en domstol, på en förälders begäran, ge en förälder rätt att ensam fatta beslut i frågan. Om rätten att fatta beslut

överförs får domstolen begränsa rätten att fatta beslut eller ålägga den förälder som utövar rättigheten kompletterande skyldigheter.

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

Vårdnadstvister avgörs av distriktsdomstolarna. För tvister som rör vårdnadsrätten måste en sökande lämna in en ansökan till distriktsdomstolen om beslut i ett förfarande efter ansökan. Ansökan ska inges vid distriktsdomstolen på barnets hemvistort.

I ansökan ska domstolens namn, sökandens identitet, den person som berörs av målet och deras barn samt sökandens fordran anges tydligt. Ansökan ska också innehålla de faktiska omständigheterna i ärendet, och sökanden ska förteckna och lägga fram de bevis som denne förfogar över. Ansökan ska undertecknas av sökanden eller dennes ombud. Om den undertecknas av ett ombud ska även ett auktorisationsdokument eller annan handling som intygar ombudets behörighet inkluderas.

Ansökan och bevisning måste inges till domstolen i skriftlig form, på estniska. Om en ansökan, ett överklagande eller en invändning som lämnats in till domstolen av en part i förfarandet inte är skriven på estniska kräver domstolen att den person som lämnar in det ska tillhandahålla en översättning till estniska inom en fastställd tidsfrist.

Frågor som rör fastställandet av en förälders rättigheter i förhållande till ett barn och formerna för umgänge med barnet, dvs. vårdnadsrelaterade frågor, kan också avgöras i en talan, om detta begärs som del av en talan i samband med äktenskapskillnad eller betalning av underhåll.

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

Domstolarna prövar vårdnadsrelaterade frågor efter ansökan i enlighet med bestämmelserna kring talan, med beaktande av de skillnader som föreskrivs för förfaranden efter ansökan (se civilprocesslagen, *tsiviilkohtumenetluse seadustik* [1]).

I skyndsamma förfaranden som rör ett barn kan domstolarna endast ta ställning till en ansökan om underhåll gentemot en förälder som är skild från ett underårigt barn. Vårdnadsrelaterade frågor kan inte prövas i ett förenklat förfarande. Vårdnadsrelaterade frågor prövas dock efter en ansökan och skiljer sig därför från en vanlig talan. När det gäller frågor som prövas efter ansökan anger domstolen själv sakförhållandena och samlar in nödvändiga bevis för detta ändamål, om inte annat föreskrivs i lag. Domstolen är inte bunden av de ansökningar eller fakta som parterna i förfarandet inkommer med till förfarandet eller av deras bedömning av dessa fakta, om inte annat föreskrivs i lag. Kraven på att föra protokoll över förhandlingar och delge handlingar är också mindre strikta. I vårdnadsrelaterade frågor kan domstolar även tillämpa åtgärder för att reglera utövandet av umgänge med barnet under förfarandet eller för att säkra framtida efterlevnad av avtal.

Domstolen får vidta säkerhetsåtgärder eller interimistiska åtgärder om det finns anledning att misstänka att underlåtenhet att vidta de åtgärder som domstolen förordnat om kan göra det svårt eller omöjligt att verkställa en dom. I ett familjeärende kan provisoriskt rättsligt skydd efter ansökan införas av alla domstolar inom vars domkrets den relevanta åtgärden ska tillämpas. Exempel på åtgärder är överlämnande av ett barn till den andra föräldern eller verkställighet av en rättslig underhållsskyldighet, inklusive möjligheten att kräva att svaranden betalar underhåll under förfarandet eller lämna säkerhet för detta ändamål.

[1] Civilprocesslagen (RT I 2005, 26, 197; RT I, 21.6.2014, 58). På internet: <https://www.riigiteataja.ee/akt/121062014058?leiaKehtiv>.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Om domstolen finner att en fysisk person inte kan stå för kostnaderna för förfarandet på grund av sin

ekonomiska situation får domstolen helt eller delvis befria personen från betalning av rättshjälp och statliga avgifter.

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

Ett avgörande i ett förfarande efter ansökan sker i form av ett föreläggande för vilka bestämmelserna för ett föreläggande i en talan är tillämpliga, om inte annat föreskrivs i lag. Ett överklagande kan inges mot ett beslut om vårdnadsrätt i enlighet med de allmänna bestämmelser som reglerar överklaganden, om klaganden anser att förstainstansdomstolens avgörande grundades på en överträdelse av en lagbestämmelse (t.ex. om förstainstansdomstolen felaktigt har tillämpat en materiell eller processuell lagbestämmelse). Av ovannämnda skäl kan man även inge ett överklagande i en rättsfråga (väcka kassationstalan) till högsta domstolen.

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

Vårdnadsrelaterade frågor prövas efter ansökan. I ett familjerättsligt ärende efter ansökan utfärdar domstolen ett beslut som kan verkställas från och med tidpunkten för ikraftträdandet, om inte annat föreskrivs i lag. Ett beslut som utfärdats efter ansökan utgör ett verkställbart instrument. Om en gäldenär inte frivilligt följer vårdnadsbeslutet verkställs det på grundval av en ansökan från fordringsägaren i verkställighetsförfaranden. Fordringsägaren måste inge en ansökan till en exekutionstjänsteman i den domkrets där gäldenären har sin hemvist eller sitt säte eller där gäldenärens tillgångar finns. I ett ärende som rör umgänge med ett barn samarbetar exekutionstjänstemannen, i ett verkställighetsförfarande, med en företrädare för de lokala myndigheterna på den ort där barnet har sin hemvist eller, i undantagsfall, på den ort där den person som har ålagts en förpliktelse har sin hemvist, som har särskild sakkunskap när det gäller interaktion med barn. Vid behov föreslår exekutionstjänstemannen för de lokala myndigheterna att barnet tillfälligt ska omhändertas av socialtjänsten. Om den person som har ålagts en förpliktelse hindrar tvångsverkställighet kan han eller hon dömas till böter.

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

Enligt rådets förordning (EU) 2019/1111 om behörighet, erkännande och verkställighet av avgöranden i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar, och om internationella bortföranden av barn ska en dom som har meddelats i en medlemsstat erkännas i de andra medlemsstaterna utan att det krävs något särskilt förfarande. Förordningen tillämpas av alla EU-medlemsstater utom Danmark.

En dom som har meddelats i en medlemsstat om utövandet av föräldraansvar och som är verkställbar i den medlemsstaten och har delgetts ska verkställas i en annan medlemsstat sedan domen på ansökan av en berörd part förklarats vara verkställbar där. En ansökan om verkställbarhetsförklaring måste därför inges till domstolen.

Information om vilken domstol en sådan ansökan ska inges till finns [här](#).

En part som ansöker om eller bestrider erkännande eller ansöker om en verkställbarhetsförklaring måste inge

1. en kopia av domen som uppfyller de villkor som krävs för att dess äkthet ska kunna fastställas, och
2. intyg om avgörande om föräldraansvar.

Formuläret finns [här](#).

En dom om föräldraansvar erkänns inte

1. om ett sådant erkännande uppenbart skulle strida mot grunderna för rättsordningen i den medlemsstat där domen görs gällande, med hänsyn tagen till barnets bästa,
2. om den meddelades i personens utelämnande om den frånvarande personen inte delgivit den handling varigenom förfarandet inleddes eller en motsvarande handling i tillräckligt god tid och på ett sådant sätt att den personen kunnat förbereda sitt svaromål, såvida det inte fastställs att denna person entydigt har

- godtagit domen,
3. om en person begär det som hävdar att domen hindrar honom eller henne från att utöva sitt föräldraansvar, om domen har meddelats utan att personen i fråga har fått möjlighet att yttra sig,
  4. om domen är oförenlig med en senare dom om föräldraansvar som har meddelats i den medlemsstat där domen görs gällande,
  5. om domen är oförenlig med en senare dom om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat eller en icke-medlemsstat där barnet har sin hemvist, såvida den sist meddelade domen uppfyller de nödvändiga villkoren för att erkännas i den medlemsstat där domen görs gällande, eller
  6. om förfarandet enligt artikel 82 i rådets förordning (EU) 2019/1111 inte har följts.

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet och verkställigheten av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

Information om vilken domstol en sådan ansökan ska inges till finns [här](#).

En part som ansöker om eller bestrider erkännande eller ansöker om en verkställbarhetsförklaring måste inge

1. en kopia av domen som uppfyller de villkor som krävs för att dess äkthet ska kunna fastställas, och
2. det intyg om avgöranden om föräldraansvar som avses i artikel 36 i rådets förordning (EU) 2019/1111.

Formuläret finns [här](#).

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

I den estniska lagen om internationell privaträtt (*Rahvusvahelise eraõiguse seadus*) fastställs att familjerättsliga förhållanden mellan barn och deras föräldrar regleras av lagen i barnets bosättningsland.

Dessutom ska 1996 års Haagkonvention om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn tillämpas mellan konventionsstaterna.

Fastställandet av tillämplig lag kan även omfattas av avtal om rättslig hjälp. Estland har ingått avtal om rättslig hjälp med följande länder:

- Avtal mellan Lettland, Estland och Litauen om rättslig hjälp och rättsförhållanden (1993).
- Avtal mellan Estland och Ryska federationen om rättslig hjälp och rättsförhållanden i civil-, familje- och straffrättsliga ärenden (1993).
- Avtal mellan Estland och Ukraina om rättslig hjälp och rättsförhållanden i civil-, familje- och straffrättsliga ärenden (1995).
- Avtal mellan Estland och Polen om säkerställande av rättshjälp och rättsförhållanden i civil-, arbets- och straffrättsliga ärenden (1999).

Eftersom alla parter i de avtal om rättslig hjälp som ingåtts med Litauen, Lettland och Polen även är parter i 1996 års Haagkonvention har parterna beslutat att tillämpa konventionens lagvalsregler.

[1] Lagen om internationell privaträtt (RT I 2002, 35, 217). På internet: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13242136?leiaKehtiv>.

Den här webbsidan hör till portalen [Ditt Europa](#).

Du får gärna [lämna synpunkter](#) på innehållet

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.